

การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์ต้นจากเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
พื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
Upgrading the Value Chain of Palm-based Products to Promote Tourism
Bang Sai Subdistrict, Mueang District, Surat Thani Province

มนาลี ศรีเปารยะ เพ็ญพงษ์¹ และ บุญฤกษ์ บุญคง^{2*}
Manolee Sripaoraya Penpong¹ and Boonrirk Boonkong^{2*}

Article History

Receive: December 11, 2024

Revised: November 3, 2025

Accepted: November 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่พัฒนาแล้ว กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยที่ใช้ศึกษา คือ ผู้ใช้ประโยชน์จากต้นจากในการแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายจากต้นจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์จากต้นจาก จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินผลตอบแทนทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า ต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร มีการแปรรูปแบบดั้งเดิมที่สืบทอดภายในครัวเรือน ขาดเทคโนโลยีและการกำหนดราคาที่เหมาะสม มีการจำหน่ายเฉพาะในท้องถิ่น แต่มีกิจกรรมสนับสนุนจากกลุ่มชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่พัฒนาแล้วมูลค่าผลตอบแทนทางสังคม (SROI) การพัฒนาขนมจาก ผลการคำนวณ SROI แบบ Ongoing เท่ากับ 1.92 การพัฒนาจักสาน เท่ากับ 0.40 การพัฒนาแผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) เท่ากับ 1.92 การพัฒนามวนใบจาก เท่ากับ 0.06 การพัฒนาแปรรูปอาหารพื้นถิ่น เท่ากับ 1.60 การพัฒนาแปรรูปอาหารเต้าฮวยนมสด ลูกจาก เท่ากับ 0.32 การพัฒนาแปรรูปอาหารห่อหมกลูกตาลอ่อนใบจากย่าง ผลการ เท่ากับ 0.16 และการพัฒนาชานจาก เท่ากับ 0.51 ดังนั้นการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์จากต้นจากไม่เพียงสร้างรายได้และเสริมเศรษฐกิจชุมชน แต่ยังช่วยเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้สามารถส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืน

คำสำคัญ : ต้นจาก; ห่วงโซ่คุณค่าใหม่; ประเมินมูลค่าผลกระทบทางสังคม; เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม; ผลิตภัณฑ์

¹⁻² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, Assistant Professor, Faculty of Management Science, Surat Thani Rajabhat University

*Corresponding author: E-mail: manolee.sri@sru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to analyze the value chain of nipa palm products in Bang Sai Subdistrict, Mueang District, Surat Thani Province, and to explore opportunities for upgrading existing products into a new value chain. The target group involved 15 participants, including users of nipa palm for product processing and stakeholders in the new value chain. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and social return on investment. The results showed that: 1) Value chain analysis revealed that nipa palms traditionally processed within households, lacking modern technology and appropriate pricing, with products sold primarily in local markets. Nevertheless, community groups and government agencies support conservation and tourism promotion. 2) Upgrading the value chain found that The Social Return on Investment (SROI) for developed nipa palm products was as follows: nipa dessert (1.92), roofing sheets (1.92), local food processing (1.60), nipa tea (0.51), tofu pudding (0.32), wickerwork (0.40), palm leaf rolls (0.06), and grilled young palm fruit with steamed curry (0.16). Overall, upgrading the value chain of nipa palm products not only generates income and strengthens the local economy but also integrates local knowledge with cultural tourism, promoting unique and sustainable learning-oriented tourism destinations.

Keywords : Nipa Palm; New Value Chain; Social Impact Assessment; Behavioral Economics; Product

บทนำ

การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้เกษตรกรหรือประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มจากผลผลิตทางการเกษตร คือ การนำผลผลิตมาเพิ่มลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นบางอย่างให้ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นเป้าหมายหนึ่งของการลงทุนในด้านวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยสินค้าที่พัฒนานั้นต้องสามารถเข้าสู่ตลาด ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละภูมิภาค ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถสร้างความโดดเด่นในตลาดโลกได้อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมคุณค่าท้องถิ่นผ่านการยกระดับห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) และการพัฒนาช่องทางการตลาดให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Office of Trade Policy and Strategy, 2024) ทั้งนี้ เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตรมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ตลาดโลกในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพียงพอขาดความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคยังส่งผลให้ช่องทางการตลาดแบบดั้งเดิมเริ่มไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าและช่องทางการตลาดใหม่ๆ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การยกระดับห่วงโซ่มูลค่าใหม่เป็นกระบวนการที่วิเคราะห์ตั้งแต่การผลิต การจัดการวัตถุดิบ จนถึงการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Boonratsamee et al., 2024) การยกระดับห่วงโซ่มูลค่าใหม่จึงนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน กล่าวคือ การแข่งขันสินค้าในตลาดโลก ปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพต่ำหรือขาดเอกลักษณ์มักจะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายได้ ดังนั้น การยกระดับห่วงโซ่มูลค่าโดยการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ของไทยมีความโดดเด่นและมีความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ผู้บริโภคในปัจจุบันมักจะมองหาสินค้าที่มีความพิเศษ มีคุณภาพสูง และสามารถสั่งซื้อได้ผ่านช่องทางออนไลน์ การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าใหม่ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและการขยายช่องทางการตลาดดิจิทัลจึงมีความจำเป็นในการดึงดูดลูกค้าและสร้างความภักดีต่อผลิตภัณฑ์

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทรัพยากรด้านการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงอ่าวบ้านดอน เป็นอ่าวขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของสุราษฎร์ธานี มีระบบนิเวศที่หลากหลาย โดยเฉพาะป่าชายเลน และพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำประมงพื้นบ้าน วิถีชีวิตของชาวประมงในอ่าวบ้านดอนมีความผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ทั้งการจับปลาทะเล ปู หอย และ

กุ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งอาหารสำคัญของชุมชน (Penpong, 2023) นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนบริเวณอ่าวบ้านดอน คือ ต้นจาก โดยทั้งนี้ต้นจากเป็นพืชตระกูลปาล์มที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากต้นจากในการผลิตน้ำตาลจาก และผลิตภัณฑ์แปรรูปพื้นฐาน เช่น น้ำส้มจาก น้ำผึ้งจาก และขนมพื้นบ้านต่างๆ โดยจากการสำรวจเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้นพบว่า ผลิตภัณฑ์จากต้นจากในตำบลบางไทรมีปัญหาสำคัญหลายประการในเชิงห่วงโซ่คุณค่า ประการแรก ผลิตภัณฑ์ยังคงใช้วิธีการแปรรูปแบบดั้งเดิมที่ไม่ได้รับการปรับปรุงเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคยุคสมัยใหม่ ประการที่สอง กระบวนการผลิตขาดเทคโนโลยีเสริมทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำและไม่สามารถขยายมูลค่าเพิ่ม ประการที่สาม ช่องทางการตลาดยังจำกัดอยู่แต่เพียงตลาดท้องถิ่น ทำให้รายได้ของประชาชนคงอยู่ในระดับต่ำ ประมาณ 5,000-8,000 บาทต่อเดือน และไม่สัมพันธ์กับศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ ประการที่สี่ ยังขาดการบูรณาการผลิตภัณฑ์เข้ากับการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นโอกาสใหญ่ที่สามารถสร้างมูลค่าและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้มีจากการสำรวจนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ของนักท่องเที่ยวสนใจผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้การตลาดผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพมีอัตราการเติบโต (Lohhawe, 2022) จากการทบทวนเชิงวิชาการเกี่ยวกับการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าในผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนชนบทที่มีรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีน้อย ขาดการบูรณาการระหว่างแนวคิดห่วงโซ่คุณค่ากับการประเมินมูลค่าผลกระทบทางสังคม (SROI) เพื่อวัดความคุ้มค่าและความยั่งยืนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ รวมถึงการศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและความยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินการวิจัยเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ต้นจากจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง คาดว่าผลจากการวิจัยสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จากต้นจาก สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้การวิจัยนี้จะศึกษาวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของต้นจาก ศึกษาแนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. การศึกษาการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่พัฒนาแล้ว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บริบทพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตำบลบางไทรเป็นตำบลที่อยู่ในอำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 8 กิโลเมตร มีเนื้อที่ราว 12 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,800 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านหลายสายจนได้ชื่อว่า คลองร้อยสาย ซึ่งตำบลบางไทรนั้นประกอบด้วยทั้งหมด 4 หมู่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และ หมู่ที่ 4 บ้านท้องถ่วงมีลักษณะเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ไม้โกงกาง ไม้ ลำพู และป่าจาก (Samattiyakon et al., 2024) อาณาเขตของตำบล ทิศเหนือ ติดต่อกองเลี๊ยะและตำบลบางชนะ ทิศใต้ ติดต่อดำบลบางไผ่และคลองน้อย ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลบางชนะ และทิศตะวันตก ติดต่อดำบลคลองน้อยและบางโพธิ์ วิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีตผูกพันกับสายน้ำเป็นอย่างมาก มีการใช้เรือสัญจรไปมาหาสู่กัน รวมถึงเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้าทางการเกษตรไปขายในเมือง แต่เมื่อมีการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ทำให้การเดินทางทางบกสะดวกและรวดเร็วกว่า ผู้คนจึงหันมาใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์แทน ทำให้บทบาทของเรือและลำคลองลดความสำคัญลง อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังคงมีอยู่ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง อาชีพหลักของคนในชุมชนคือ เกษตรกรรม และ ประมงพื้นบ้าน โดยมีการทำสวนมะพร้าว สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้ และการประมงในคลอง เช่น การจับกุ้งและปลาชนิดต่างๆ รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการนำทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มาสร้างเป็นอาชีพเสริม (Sreekhan et al., 2020) เช่น การนำใบจากมาทำเป็นดับจากสำหรับมุงหลังคา และการนำมาทำขนมจากที่เป็นสินค้าขึ้นชื่อของชุมชน

ต้นจากและการใช้ประโยชน์

ต้นจาก (*Nypa Fruticans*) เป็นพืชป่าชายเลนที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งในภาคใต้ของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ต้นจากเป็นพืชตระกูลปาล์ม (Arecaceae) ที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากปาล์มชนิดอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของลำต้นที่อยู่ใต้ดินและใบที่มีขนาดใหญ่ ส่วนประกอบของต้นจาก ประกอบด้วย รากมีระบบรากฝอยที่แข็งแรงและยึดเกาะกันเป็นกระจุกอยู่ใต้ดิน รากเหล่านี้จะช่วยยึดลำต้นให้อยู่กับที่ในพื้นที่เลนและโคลน ทำให้ต้นจากสามารถเติบโตได้ดีในบริเวณน้ำกร่อยและป่าชายเลน รากของต้นจากยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยชะลอน้ำและป้องกันการกัดเซาะของคลื่นน้ำ ลำต้นของต้นจากจะเจริญเติบโตในแนวราบไปตามพื้นดินในแนวนอน โดยจะอยู่ใต้พื้นดินหรือผิวดินเท่านั้น ไม่มีลำต้นตั้งตรงเหมือนปาล์มชนิดอื่นๆ การเจริญเติบโตแบบนี้ช่วยให้ลำต้นมีความมั่นคงและไม่โค่นล้มได้ง่ายใบของต้นจากเป็นส่วนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด มีลักษณะเป็นใบประกอบแบบขนนก (Pinnate Compound Leaf) มีความยาวมากถึง 9 เมตร เรียงสลับกันและหนาแน่น ก้านใบมีความแข็งแรงและทนทาน ใบย่อยมีรูปทรงยาวเรียวและมีปลายแหลม ใบแก่มีสีเขียวเข้ม ส่วนใบอ่อนมีสีเขียวอ่อน ช่อดอกของต้นจากจะงอกออกมาจากโคนของลำต้นใต้ดิน มีลักษณะคล้ายช่อดอกปาล์มทั่วไป โดยมีดอกย่อยจำนวนมากรวมกันเป็นช่อ ดอกจะพัฒนาเป็นผลซึ่งรวมตัวกันเป็นทะลายใหญ่คล้ายลูกจันทน์ ผลจาก (หรือที่นิยมเรียกว่า ลูกจาก) จะมีรูปทรงคล้ายสามเหลี่ยม แต่ละผลจะเรียงตัวกันอย่างหนาแน่นอยู่บนทะลาย มีเปลือกสีน้ำตาลเข้มและเนื้อในสีขาวขุ่น (Eddy et al., 2024) ด้านการใช้ประโยชน์ ต้นจากถือเป็นพืชที่สามารถนำส่วนต่างๆ มาสร้างสรรค์ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย โดยใบจากถูกนำมาใช้ในงานก่อสร้างพื้นบ้าน เช่น การมุงหลังคาและทำฟากบ้าน ซึ่งไม่เพียงช่วยป้องกันแดดฝน แต่ยังมีคุณสมบัติระบายอากาศได้ดี จึงเหมาะกับสภาพภูมิอากาศเขตร้อนชื้น นอกจากนี้ ใบจากยังถูกนำไปจักสานเป็นภาชนะหรือเครื่องใช้พื้นบ้านที่มีความคงทนและสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ก้านและกาบใบสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงชีวมวล ซึ่งเป็นพลังงานสะอาดที่ช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล อีกทั้งยังสามารถแปรรูปเป็นวัสดุทดแทนไม้ เช่น แผ่นอัดหรือเฟอร์นิเจอร์ ที่มีน้ำหนักเบา แข็งแรง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ถือเป็นการต่อยอดการใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ดอกและช่อดอกเพศผู้เป็นแหล่งน้ำหวานที่ชุมชนรู้จักเก็บมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่อดีต น้ำหวานเหล่านี้สามารถนำมาต้มเคี่ยวจนได้เป็นน้ำตาลปึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สำคัญในครัวเรือน อีกทั้งยังสามารถนำไปหมักเป็นเครื่องดื่มพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรธรรมชาติกับวัฒนธรรมอาหารของท้องถิ่น ผลจากเองก็เป็นอีกส่วนที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม นิยมบริโภคในรูปแบบขนมหวาน นอกจากนี้ ยังถูกนำไปใช้ทำขนมไทยหลายชนิด ซึ่งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและกลายเป็นเอกลักษณ์ด้านอาหารที่ดึงดูดทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ แม้แต่รากและส่วนอื่นๆ ของต้นจากก็ยังไม่ถูกละเลย เนื่องจากมีศักยภาพในการสกัดสารชีวภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ หรือเป็นวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับอุตสาหกรรมชีวภาพสมัยใหม่ (Cheablam & Chanklap, 2020)

แนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

เป็นกรอบการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่มุ่งทำความเข้าใจและประเมินกระบวนการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ โดยเน้นระบุขั้นตอนที่สร้างคุณค่าและจุดที่สามารถปรับปรุงเพื่อลดต้นทุนหรือเพิ่มรายได้เปรียบทางการแข่งขัน แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยของไมเคิล อี พอตเตอร์ (Intuluck, 2022) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดหาทรัพยากร การผลิต การกระจายสินค้า จนถึงการให้บริการหลังการขาย ล้วนมีบทบาทต่อคุณค่ารวมทั้งลูกค้าได้รับ โครงสร้างของห่วงโซ่คุณค่าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ กิจกรรมหลัก (Primary Activities) และกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) โดยกิจกรรมหลักเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างและส่งมอบสินค้า/บริการ เช่น การนำเข้าวัตถุดิบ ซึ่งครอบคลุมการรับ จัดเก็บ และกระจายปัจจัยการผลิต การดำเนินการผลิต คือการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ การกระจายสินค้า คือการจัดส่งสินค้าถึงมือลูกค้า การตลาดและการขาย เป็นการสื่อสารเพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อและการบริการ (Service) เป็นการสร้างความพึงพอใจและเพิ่มคุณค่าหลังการขาย (Sasong, 2024) ในส่วนของกิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานองค์กร ซึ่งรวมถึงระบบการบริหารจัดการ การเงิน และกฎหมาย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมการสรรหา ฝึกอบรม และรักษาบุคลากร การพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อสร้างนวัตกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพ และการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้ได้วัตถุดิบและทรัพยากรที่มีคุณภาพและคุ้มค่า การประยุกต์ใช้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าไม่เพียงเป็นการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน แต่ยังเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อตอบสนองต่อการแข่งขัน เช่น การสร้างความแตกต่าง ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการที่โดดเด่น หรือการรักษาความได้เปรียบด้านต้นทุนด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพในขั้นตอนสำคัญ นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังเชื่อมโยงกับเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ

สร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นและตอบโจทย์ตลาดเฉพาะกลุ่มได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า จะมีการประเมินต้นทุนและประสิทธิภาพของกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งเพื่อเปรียบเทียบ การแข่งขัน รวมถึงการลดต้นทุนและการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ โดยใช้กลยุทธ์การลดต้นทุนในกิจกรรมต่างๆ เช่น การผลิตให้มีประสิทธิภาพขึ้น การขนส่งที่ลดต้นทุน การทำให้สินค้าหรือบริการแตกต่างจากคู่แข่ง โดยการปรับปรุงในส่วนของการบริการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการมุ่งเน้นไปที่กลุ่มลูกค้าหรือกลุ่มตลาดเฉพาะเจาะจง เพื่อสร้างคุณค่าและความพึงพอใจสูงสุดในกลุ่มนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่ เช่น การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าปาล์มน้ำมันแดง ซึ่งมีกลไกเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจอนุบาลลูกปลา 2 แห่ง ธุรกิจผลิต 6 แห่ง สหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอุตรดิตถ์ 1 แห่ง ธุรกิจรวบรวมผลผลิต 1 แห่ง ส่งผลให้มีกำไรเพิ่มขึ้นกระชั้นละ 5,000-10,000 บาท สร้างอาชีพนักอนุบาลลูกปลานิลแดง นักแปรรูปขั้นต้น นักแปรรูป และนักขาย ธุรกิจขายปลีกมีมูลค่าเพิ่มสูงสุดร้อยละ 20 ธุรกิจ เป็นการกระจายรายได้และผลประโยชน์ตลอดห่วงโซ่คุณค่า ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม (Sakunphun et al., 2024) งานวิจัยการจัดการห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาใส่สวนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันแนวทางการจัดการห่วงโซ่คุณค่า ยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ปลาใส่สวนเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ การลดข้อต่อ การเพิ่มข้อต่อ การขยายข้อต่อ การพัฒนาข้อต่อเดิม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และการสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ ผลการประเมินห่วงโซ่คุณค่าเดิมและห่วงโซ่คุณค่าใหม่ มีผลิตภัณฑ์ ปลาใส่สวนสด ปลาใส่สวนทอดกรอบ ปลาใส่สวนทรงเครื่อง น้ำพริกปลาใส่สวน ผงโรยข้าวปลาใส่สวน ปลาใส่สวนข้าวเกรียบดิบและทอด เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุดของวัตถุดิบ 2.86, 5.79, 2.84, 7.08, 7.23, 1.43 และ 2.92 เท่า ตามลำดับ (Booranawong et al., 2023) และการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าใหม่และการวัดการกระจายรายได้ของผลิตภัณฑ์ขนมลา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าห่วงโซ่คุณค่าใหม่ผลิตภัณฑ์ขนมลาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ต้นน้ำสู่ปลายน้ำทั้งหมด 6 ภาคี ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้แปรรูปขั้นต้น ผู้แปรรูปขั้นสุดท้าย ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก และผู้บริหารจัดการการกระจายรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 6 กลุ่ม มีการกระจายรายได้ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3,962,990.61 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.05 และการกระจายรายได้นอกพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 62,751.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.88 (Booranawong et al., 2022)

แนวคิดการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Return on Investment-SROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เป็นกรอบแนวคิดและเครื่องมือวัดมูลค่าทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ กิจกรรม หรือการลงทุน โดยแปลงผลลัพธ์และผลกระทบ ให้เป็นหน่วยทางการเงิน เพื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ใช้ไป (Buathong et al., 2021) จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าทางสังคม ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร ไม่เพียงแต่วัดผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีรากฐานจากการประเมินผลทางเศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิม เช่น ต้นทุนและผลตอบแทนแต่มีการขยายขอบเขตไปสู่การวัดมูลค่าที่ไม่ปรากฏในตลาดผ่านกระบวนการระบุตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของการเปลี่ยนแปลงในชุมชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับ ในการประเมินมูลค่าผลกระทบ กระบวนการ SROI แบ่งออกเป็นขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระบุและเชื่อมโยงกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมมาร่วมให้ข้อมูล เพื่อให้ได้มุมมองที่รอบด้านและลอคัดในการประเมิน การระบุและทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง กำหนดเส้นทางสู่ผลกระทบ หรือห่วงโซ่คุณค่าของผลลัพธ์ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริง (Corvo et al., 2022) การกำหนดตัวชี้วัดและการหาค่าแทนทางการเงิน ใช้วิธีการเชิงปริมาณ เช่น ราคาตลาด ราคาทดแทน หรือการประเมินตามความเต็มใจจะจ่าย เพื่อแปลงผลลัพธ์เป็นมูลค่าทางการเงิน การคำนวณค่า SROI นำมูลค่าผลกระทบที่ประเมินได้มาหักล้างปัจจัยปรับ เช่น Deadweight (สิ่งที่จะเกิดขึ้นแม้ไม่มีโครงการ), Attribution (สัดส่วนผลลัพธ์ที่เกิดจากปัจจัยอื่น), Displacement และ Drop-off ก่อนจะคำนวณอัตราส่วน $SROI = \text{มูลค่าผลกระทบสุทธิ} \div \text{เงินลงทุน}$ (Buathong et al., 2021) และการรายงานผลและการใช้ประโยชน์ นำผลการประเมินไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ปรับปรุงการดำเนินงาน และสื่อสารความคุ้มค่าต่อผู้สนับสนุนและสาธารณะ ในทางปฏิบัติ SROI มีทั้งการประเมินแบบ Ex-post ซึ่งวิเคราะห์ผลลัพธ์จากโครงการที่เสร็จสิ้นแล้ว และแบบ Ex-ante ที่ประเมินผลตอบแทนคาดการณ์ล่วงหน้าก่อนดำเนินการ ข้อดีของวิธีนี้คือการให้ภาพรวมเชิงปริมาณของผลกระทบทางสังคมที่เปรียบเทียบกับต้นทุนทางการเงิน ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของโครงการเพื่อสังคม อย่างไรก็ตาม การใช้ SROI ต้องคำนึงถึงข้อจำกัด เช่น ความซับซ้อนในการระบุค่าแทนทางการเงินสำหรับผลลัพธ์ที่เป็นนามธรรม ความเสี่ยงของการกล่าวอ้างเกินจริง และการตีความค่าที่ได้

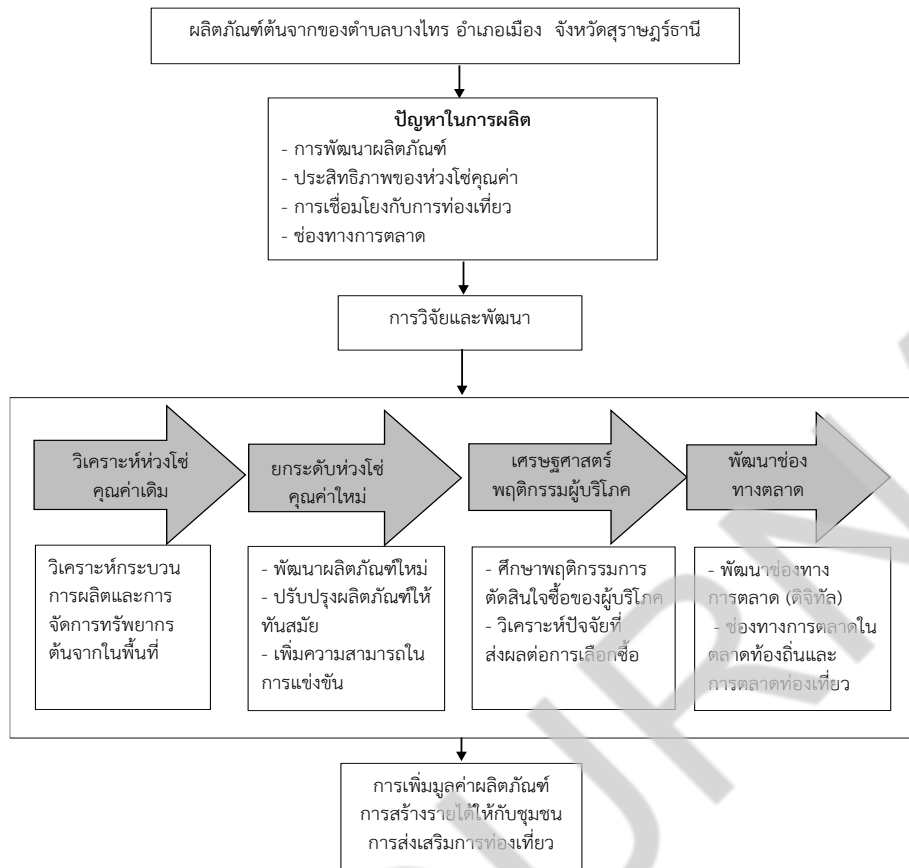

เกินขอบเขตของข้อมูล ดังนั้น หลักการจึงเน้นให้การประเมินเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วมการประเมินผลกระทบทางสังคมมาใช้ในการประเมินเช่น การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ผ่านแต่ละกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้พื้นที่ตำบลเกาะหมาก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) คิดเป็น 1.98 เท่า (Seeputsuk et al., 2024) นอกจากนี้โครงการพัฒนาผู้ประกอบการ ทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญา การทำเทียนในพื้นที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดอุบลราชธานี การคำนวณผลตอบแทนทางสังคมพบผลลัพธ์สุทธิ (SROI) เท่ากับ 3.46 แสดงให้เห็นว่าการลงทุนของเงินทุก 1 บาท ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย สามารถสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ประกอบการทั้งคุณค่าทางสังคมและ มูลค่าทางเศรษฐกิจเท่ากับ 3.46 บาท (Hongpukdee & Hongpukdee, 2023) อีกทั้งงานของสร้าง กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจฐานราก ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ผลิตภัณฑ์ สิ่งทอ จักสานจากใบตาล (SROI) เท่ากับ 20.59 เท่า (Pantung, 2024) ใช้กระบวนการบริการวิชาการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนไร่ฟุ้งเฟื่องเมืองบางขลัง ตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย (SROI) คิดเป็น 2.01 เท่า (Suwankesorn et al., 2024) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงได้นำกระบวนการแนวคิด มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการวิจัยพัฒนา กระดาษผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

จากการทบทวนวรรณกรรมในข้างต้น พบว่า ตำบลบางไทรมีศักยภาพสูงในการใช้ประโยชน์จากต้นจากหลายมิติ แต่กระบวนการผลิตยังใช้วิธีดั้งเดิมและขาดการตลาดที่เป็นระบบ ทำให้รายได้ชุมชนต่ำและไม่สัมพันธ์กับศักยภาพ ของทรัพยากร แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าและการประเมินผลกระทบทางสังคมสามารถใช้ในการวัดความคุ้มค่าของการพัฒนา ผลิตภัณฑ์อย่างครอบคลุม โดยงานวิจัยที่ได้จากการทบทวนแสดงให้เห็นว่าค่า SROI อยู่ระหว่าง 1.98-20.59 เท่า อย่างไรก็ตาม ช่องว่างการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย การศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงการยกระดับผลิตภัณฑ์กับการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ การศึกษาผลกระทบของการยกระดับต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการไม่ให้สูญเสียวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นต้องเติมช่องว่างดังกล่าวโดยประยุกต์ใช้ทั้งสอง แนวคิดในการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์จากต้นจาก พร้อมทั้งพิจารณาความยั่งยืนหลายมิติและการบูรณาการกับ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน รักษาวัฒนธรรม และสร้างโอกาส การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ที่มีเอกลักษณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาบริบทและความสำคัญในการดำเนินการวิจัยของการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์ต้นจาก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เป็นที่มาของกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของประชากรเป้าหมาย จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Sutthichaimethee, 2023) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่มูลค่าของผลิตภัณฑ์จากต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายดำเนินการโดยการคัดเลือกจากผู้ที่ได้ผ่านกิจกรรมการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของผลิตภัณฑ์จากต้นจากภายใต้โครงการวิจัย ซึ่งจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับต้นจากหรือผลิตภัณฑ์จากต้นจากอย่างน้อย 1 ปี มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว มีความสนใจในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมการสัมภาษณ์ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่มูลค่าของต้นจาก เช่น การปลูก การแปรรูป การจำหน่าย หรือการสนับสนุนนโยบาย และเกณฑ์การคัดออก ไม่สามารถให้เวลาในการสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลได้ มีปัญหาด้านการสื่อสารหรือไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ เป็นผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับห่วงโซ่มูลค่าของต้นจาก ถอนตัวจากการเข้าร่วมวิจัยในระหว่างดำเนินการ วิธีการสุ่มกลุ่มเป้าหมายใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสามารถให้ข้อมูลที่มีต่อการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบเก็บข้อมูลผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จากต้นจากซึ่งมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอย่างครอบคลุม
2. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจาก โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าใหม่รวมถึงการประเมินผลตอบแทนทางสังคม วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำแบบเก็บข้อมูลและแบบสอบถามให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจัดทำร่างเครื่องมือ เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ปรับแก้ตามข้อเสนอนี้ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การตรวจสอบนี้ใช้เกณฑ์ดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตัดสินว่าข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ขึ้นไปเท่านั้น (Panawong, 2020) ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการวิจัยจริง นอกจากนี้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.85 ผู้วิจัยยังได้ทำการทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้ตอบข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ความเหมาะสมของรูปแบบคำถาม และเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่และพัฒนาช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากต้นจาก มีการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2566 ถึงเดือนสิงหาคม 2567 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่า รวมถึงข้อมูลจากเอกสาร และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการศึกษาบริบทของต้นจากในพื้นที่ ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ในการใช้ประโยชน์จากต้นจาก องค์ความรู้ กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์เดิม เทคโนโลยีในพื้นที่ ตลอดจนห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการยกระดับห่วงโซ่คุณค่ากับผู้เข้าร่วมการวิจัย (อบรมและพัฒนาสินค้าและช่องทางการจำหน่าย) และเก็บแบบสอบถามหลังจากพัฒนาการยกระดับเพื่อสร้างห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากของตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า โดยพิจารณาทั้งห่วงโซ่คุณค่าเดิมและห่วงโซ่คุณค่าใหม่ เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างและกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดสายการผลิต ตั้งแต่กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของการผลิต การพัฒนาสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การจัดการปัจจัยการผลิต การขนส่ง การจัดเก็บผลผลิต การแปรรูป การจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการตลาด และการกำหนดราคา ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตภาคสนาม ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและจัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญเพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่ ในกระบวนการได้มาซึ่งผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและควบคุมอคติที่อาจเกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูลและการตีความ โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้จำหน่าย และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเพิ่มความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อป้องกันความเอนเอียงและให้ผลการวิจัยมีความเที่ยงตรงและสะท้อนสภาพจริงของชุมชนอย่างรอบด้าน

2. ผลการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์ ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มของห่วงโซ่คุณค่าแบบเก่ากับแบบใหม่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นใช้แนวคิดการประเมินผลกระทบทางสังคม (SROI)

ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การคำนวณ SROI (Social Return on Investment) โดยสูตรการคำนวณ Social Return on Investment (SROI)

SROI = มูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์ทางสังคม/มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน

ทั้งนี้ การคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) สูตรในการคำนวณ คือ $NPV = \sum [Bt / (1 + r)^t] - \sum [Ct / (1 + r)^t]$ โดย

Bt = ผลประโยชน์ในปีที่ t

Ct = ต้นทุนในปีที่ t

r = อัตราคิดลด

t = ปีที่ (0, 1, 2, ..., n)

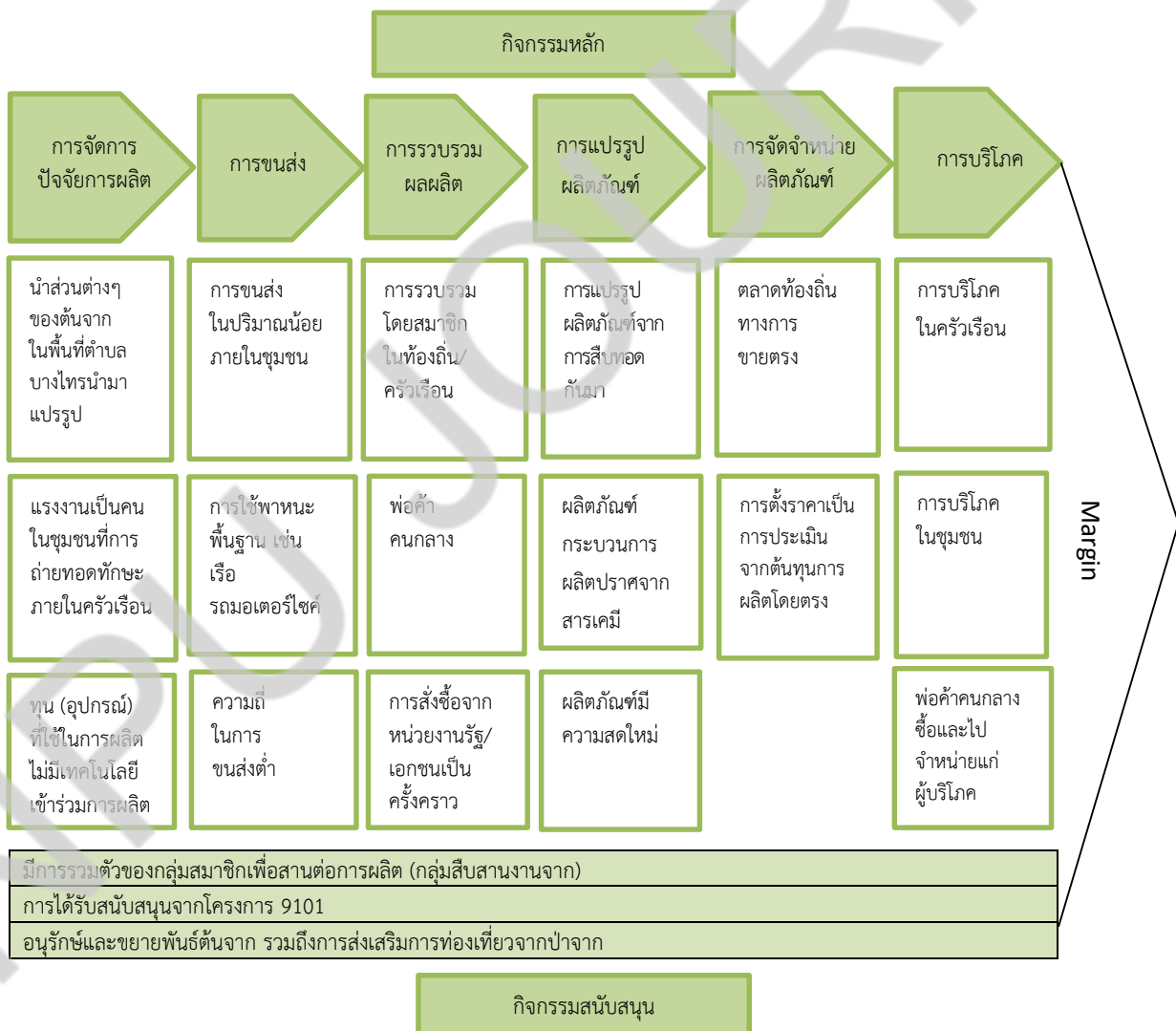
ทั้งนี้การคำนวณตัวชี้วัดผลกระทบ ประกอบด้วย

1. การคำนวณร้อยละของ Deadweight = (จำนวนผู้ที่จะได้ผลลัพธ์โดยไม่มีโครงการ/จำนวนผู้ที่ได้ผลลัพธ์ทั้งหมด) $\times 100$

2. การคำนวณร้อยละของ Attribution = (ผลลัพธ์ที่เกิดจากปัจจัยอื่น/ผลลัพธ์ทั้งหมด) × 100
3. การคำนวณร้อยละของ Drop-off = [(ผลลัพธ์ปัจจุบัน-ผลลัพธ์ปีถัดไป)/ผลลัพธ์ปัจจุบัน] × 100
4. การคำนวณมูลค่าทางการเงิน Financial Proxy และการคำนวณมูลค่าผลลัพธ์
5. การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ร้อยละของความอ่อนไหว = [(SROI ใหม่-SROI ฐาน)/SROI ฐาน] × 100

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าก่อนดำเนินการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่ต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่าน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมสนับสนุนผลการวิเคราะห์ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากต้นจากในตำบลบางไทร ใช้วัตถุดิบจากพื้นที่และแรงงานท้องถิ่นที่ถ่ายทอดทักษะในครัวเรือน ใช้อุปกรณ์พื้นฐาน ไม่มีเทคโนโลยีร่วมผลิต ผลิตปริมาณน้อย ขนส่งภายในหรือใกล้ชุมชนด้วยเรือ รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ ตามคำสั่งซื้อหรืองานเทศกาล การรวบรวมผลผลิตทำในครัวเรือน ขายตรงหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง การแปรรูปยังคงวิธีดั้งเดิม เช่น น้ำตาลจาก ขนมาจาก แผ่นมุงหลังคา ใช้วัสดุธรรมชาติ ปราศสารเคมี ไม่มีการยืดอายุสินค้า การจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ตั้งราคาตามต้นทุนแรงงาน ไม่รวมมูลค่าวัตถุดิบ การบริโภคส่วนใหญ่ในครัวเรือนหรือชุมชน กิจกรรมสนับสนุนมีการรวมกลุ่ม อนุรักษ์ต้นจาก และได้รับการสนับสนุนจากโครงการรัฐและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังภาพที่ 2

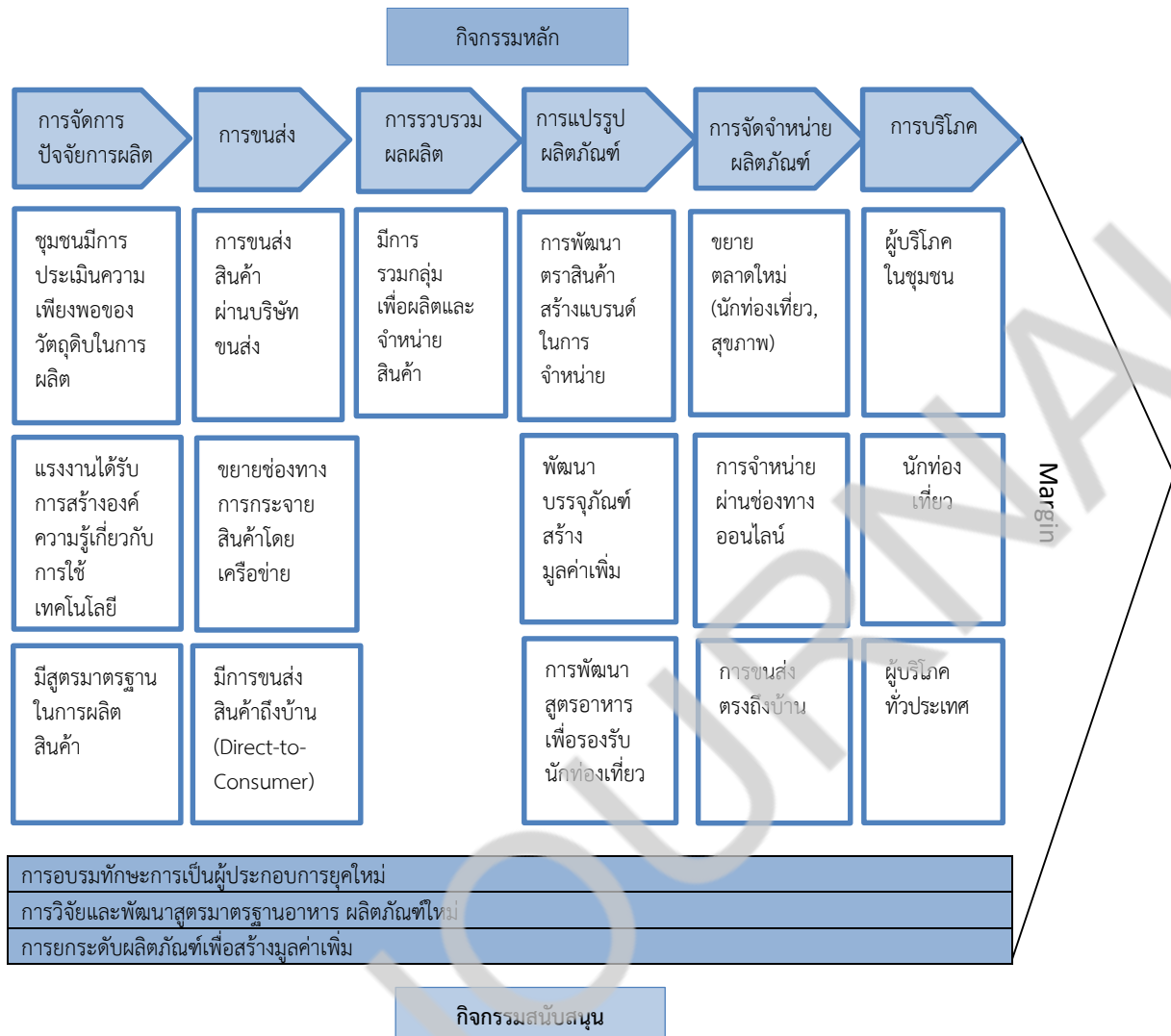

ภาพที่ 2 ห่วงโซ่คุณค่าก่อนการพัฒนายกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่

ดังนั้นจากผลการศึกษาพบว่า การนำส่วนต่างๆ ของต้นจากมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบลบางไทร ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของต้นจากการใช้ทรัพยากรจากต้นจากช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นจากนั้นสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ได้ ประเด็นด้านแรงงาน แรงงานในการดำเนินการแปรรูปเป็นแรงงานในท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดทักษะภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนในชนบท โดยการสืบทอดทักษะนี้ช่วยให้ความรู้และทักษะของชุมชนไม่สูญหายไปและยังสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งในครอบครัว การใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมการจ้างงานในชุมชนซึ่งมีความสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย Thongchim et al. (2024) พบว่า องค์ความรู้หลังจากการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากกลุ่มผู้ประกอบการทำกุ่มหวาน ที่ถือเป็น ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน การขนส่งสินค้าและผลิตภัณฑ์จากต้นจากในปริมาณน้อยในพื้นที่ตำบลบางไทรเป็นการขนส่งที่เรียบง่ายและเน้นไปที่การใช้พาหนะพื้นฐาน เช่น เรือ รถมอเตอร์ไซด์ และรถยนต์ ซึ่งการขนส่งเช่นนี้มีความถี่ต่ำ เนื่องจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายเป็นไปตามการสั่งซื้อเฉพาะกิจจากพ่อค้าคนกลางหรือจำหน่ายในตลาดชุมชนและเทศบาลต่างๆ การรวบรวมผลผลิตจากต้นจากในตำบลบางไทรเป็นการดำเนินการโดยสมาชิกในท้องถิ่นหรือครัวเรือน ซึ่งนำผลผลิตมาแปรรูปและจำหน่าย ทั้งในลักษณะจำหน่ายโดยตรงหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง การรวบรวมเช่นนี้ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน โดย Techanirattisai (2020) พบว่าช่องทาง การจัดจำหน่ายทางการตลาดในปัจจุบันมีอยู่สองรูปแบบ ได้แก่ การขายผ่านพ่อค้าคนกลางและการขายสู่ผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งช่องทางการขายสู่ผู้บริโภคโดยตรงจะสามารถสร้างผลกำไรได้สูง ตรงข้ามกับการขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่จะสามารถสร้างยอดขายได้สูงกว่า นอกจากนี้จากผลการวิจัย พบว่าเฉพาะผู้ที่มิชอบพาหนะเป็นผู้รวบรวมและแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นการสืบทอดทักษะจากพ่อแม่สู่ลูก โดยมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีมายาวนาน เช่น น้ำหวานจาก น้ำตาลจาก ขนมหาก และแผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) ซึ่งการผลิตสินค้าปราศจากสารเคมีและเน้นการใช้วัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน การนำภูมิปัญญาไทยสู่การศึกษาตลอดชีวิตจะส่งผลให้คนใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข ช่วยสร้างสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัย Piriyantharuk (2020) พบว่า กระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้กลายเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากต้นจากในตลาดท้องถิ่นมักเป็นการจำหน่ายโดยตรงแก่ผู้บริโภคในชุมชน การตั้งราคาเป็นการประเมินจากต้นทุนการผลิตโดยตรง เช่นเดียวกับ Kiniphan (2023) ศึกษากระเป๋าสานเส้นพลาสติกของวิสาหกิจชุมชนบ้านขามป้อม พบว่า ยังมีปัญหาด้านการบัญชีโดยเฉพาะต้นทุนและการกำหนดราคาขาย ดังนั้นการคิดต้นทุนจากการเก็บเกี่ยวต้นจาก ซึ่งถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่แปรรูปในชุมชนบางไทร มักถูกบริโภคภายในครัวเรือนหรือจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ซึ่งบางผลิตภัณฑ์ เช่น แผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) ยังมีการสั่งซื้อ โดยพ่อค้าคนกลางจากพื้นที่อื่นเพื่อจำหน่าย

2. ผลการยกห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่พัฒนาแล้วมาสร้างมูลค่าเพิ่มพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่าน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมสนับสนุนผลการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ห่วงโซ่คุณค่าใหม่ผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

จากภาพที่ 3 พบว่าชุมชนบางไทรมีการประเมินความเพียงพอของวัตถุดิบต้นจาก วางแผนใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และอบรมแรงงานให้ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพ รวมมือกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานรัฐพัฒนากระบวนการผลิต พร้อมมีสูตรมาตรฐานสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัย Makchouy (2023) กล่าวคือ แนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการพัฒนาสูตรมาตรฐาน และผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การขนส่งใช้บริการบริษัทโลจิสติกส์ที่ครอบคลุมทั่วประเทศ มีบริการเร่งด่วนและควบคุมอุณหภูมิ ขยายตลาดผ่านพันธมิตรร้านค้าปลีกและช่องทางออนไลน์แบบส่งตรงถึงบ้าน การรวบรวมผลผลิตโดยกลุ่มสืบสานงานจากที่รักษาวิถีดั้งเดิมและพัฒนาสูตรใหม่ รวมถึงความร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจสมุนไพร การแปรรูปพัฒนาภายใต้แบรนด์สืบสานงานจาก เน้นคุณค่าธรรมชาติ สุขภาพดี และออกแบบบรรจุภัณฑ์สวยงามยั่งยืน ผลิตภัณฑ์หลากหลาย เช่น ขนมหวาน เครื่องดื่ม และอาหารเพื่อสุขภาพ การจำหน่ายขยายไปสู่นักท่องเที่ยวและผู้รักสุขภาพ ผ่านตลาดของฝากและออนไลน์ กิจกรรมสนับสนุนประกอบด้วย การอบรมผู้ประกอบการยุคใหม่ สอดคล้องกับ Masjutaseranee (2024) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ดิจิทัล การส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิตและการส่งออก จะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ นอกจากนี้การวิจัยและพัฒนาสูตรใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองตลาด สำหรับการประเมินผลจากการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่พัฒนาแล้วใช้วิธีการวิเคราะห์แนวคิดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI)

ผลิตภัณฑ์ ที่ยกระดับ	มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 (t_0) (Ongoing)	มูลค่าผลลัพธ์ ปีที่ 0-2 (t_0 - t_2) (อัตราคิดลด ร้อยละ 3.5 (Ex-Ante))
ชนมจาก	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 9,600.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 96,000.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 23,424.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 22,755.78 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 9,600.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 22,755.78 บาท
	มูลค่าการลงทุน 5,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 5,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:1.92	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:4.55
จักสาน	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 3,200.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 3,200.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 7,808.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 7,585.26 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 3,200.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 7,585.26 บาท
	มูลค่าการลงทุน 8,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 8,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.40	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.95
แผ่นมุง หลังคา (ดับจาก)	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 9,600.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 9,600.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 23,424.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 22,755.78 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 16,032.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 22,755.78 บาท
	มูลค่าการลงทุน 5,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 5,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:1.60	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:4.55
มวนใบจาก	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 320.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 320.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 780.80 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 758.53 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 320.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 758.53 บาท
	มูลค่าการลงทุน 5,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 5,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.06	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.15

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์ ที่ยกระดับ	มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 (t_0) (Ongoing)	มูลค่าผลลัพธ์ ปีที่ 0-2 (t_0 - t_2) (อัตราคิดลด ร้อยละ 3.5 (Ex-Ante))
แปรรูป อาหารพื้น ถิ่น	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 16,000.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 16,000.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 39,040.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 37,926.30 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 16,032.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 37,926.30 บาท
	มูลค่าการลงทุน 10,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 10,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:1.60	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:3.80
แปรรูป อาหาร เห็ดฮวยนม สดลูกจาก	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 3,200.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 3,200.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 7,808.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 7,585.26 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 3,200.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 7,585.26 บาท
	มูลค่าการลงทุน 10,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 10,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.32	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.76
แปรรูป อาหารห่อ หมกปลา ย่างลูกจาก	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 1,600.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 1,600.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 3,904.00 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 3,792.63 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 1,600.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 3,792.63 บาท
	มูลค่าการลงทุน 10,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 10,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.16	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.38
แปรรูป อาหารชา นจาก	มูลค่าผลผลิตหลังหัก Deadweight, Attribution และ Displacement เท่ากับ 5,120.00 บาท ค่า Drop off ร้อยละ 20 มูลค่าผลลัพธ์ปีที่ 0 เท่ากับ 0 บาท มูลค่าผลลัพธ์ เท่ากับ 5,120.00 บาท	มูลค่าผลลัพธ์รวม 12,492.80 บาท มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ 12,136.42 บาท
	มูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน 5,120 บาท	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์จากการลงทุน 12,136.42 บาท
	มูลค่าการลงทุน 10,000.00 บาท	มูลค่าปัจจุบันของการลงทุน 10,000.00 บาท
	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:0.51	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนอัตรา SROI = 1:1.21

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาจากต้นจากในพื้นที่ โดยพิจารณาทั้งผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน (ปีที่ 0) และผลตอบแทนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงปีที่ 0 ถึงปีที่ 2 โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 3.5 เพื่อสะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์ในอนาคต การคำนวณมูลค่าผลลัพธ์ได้มีการหักปัจจัยที่ลดทอนผลกระทบ ได้แก่ ส่วนที่อาจเกิดขึ้นเองแม้ไม่มีการดำเนินโครงการ (Deadweight) ส่วนที่เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกอื่น (Attribution) และส่วนที่มีการแทนที่ผลลัพธ์เดิม (Displacement) รวมทั้งมีการหักค่าเสื่อมของผลลัพธ์ในปีต่อไป (Drop-off) เพื่อให้การประเมินสะท้อนผลลัพธ์เชิงสังคมที่แท้จริงมากที่สุด ผลการประเมินพบว่า ผลิตภัณฑ์ขนมจากและแผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างผลตอบแทนเชิงสังคมได้สูง โดยมีค่า SROI ในปีปัจจุบันเท่ากับ 1 ต่อ 1.92 และเมื่อดำเนินการที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้อัตราคิดลดร้อยละ 3.5

พบว่าค่า SROI เพิ่มขึ้นเป็น 1 ต่อ 4.55 หมายความว่า ทุกการลงทุน 1 บาท สามารถสร้างประโยชน์กลับคืนทางสังคมได้มากกว่า 4 บาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเทคนิคการผลิต การบริหารจัดการคุณภาพ และการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ทั้งสอง มีความคุ้มค่าและส่งผลดีต่อชุมชนอย่างเด่นชัด ในกรณีของผลิตภัณฑ์จักสาน แม้จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ผลตอบแทนทางสังคมที่ได้อยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่า SROI ในปีปัจจุบันเท่ากับ 1 ต่อ 0.40 และมีค่า SROI ในอนาคตเท่ากับ 1 ต่อ 0.95 ซึ่งยังไม่ถึงระดับความคุ้มค่าเชิงสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่าด้านการออกแบบ หรือพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อยกระดับศักยภาพของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์มวนใบจาก พบว่ามีผลตอบแทนในระยะสั้นต่ำมาก โดยมีค่า SROI เท่ากับ 1 ต่อ 0.06 แต่เมื่อพิจารณาผลตอบแทนในระยะยาวภายใต้ทัศนคติลด พบว่าค่า SROI เพิ่มขึ้นเป็น 1 ต่อ 1.52 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการเติบโตและการสร้างผลลัพธ์เชิงสังคมในอนาคต หากมีการสนับสนุนด้านตลาด การสร้างการรับรู้ต่อผู้บริโภค และการขยายช่องทางจำหน่ายให้เพียงพอ ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารพื้นถิ่นมีผลตอบแทนเชิงสังคมในระดับที่ดี โดยมีค่า SROI ในปีปัจจุบันเท่ากับ 1 ต่อ 1.60 และมีค่า SROI ในอนาคตเท่ากับ 1 ต่อ 3.80 สะท้อนถึงความคุ้มค่าในการส่งเสริมและขยายผล ในขณะที่ผลิตภัณฑ์เต้าฮวยนมสดลูกจากยังมีผลตอบแทนที่ต่ำ โดยมีค่า SROI ในปีปัจจุบันเท่ากับ 1 ต่อ 0.32 และในอนาคตเท่ากับ 1 ต่อ 0.76 จึงจำเป็นต้องปรับปรุงในด้านกระบวนการผลิต ต้นทุน และภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ส่วนผลิตภัณฑ์ห่อหมกปลาใบจากและผลิตภัณฑ์ชานจากมีผลตอบแทนเชิงสังคมในระดับต่ำ โดยผลิตภัณฑ์ห่อหมกปลาใบจากมีค่า SROI ต่ำทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่วนผลิตภัณฑ์ชานจากแม้จะมีค่า SROI ในปีปัจจุบันเท่ากับ 1 ต่อ 0.51 แต่เมื่อพิจารณาในระยะยาวพบว่าค่า SROI เพิ่มขึ้นเป็น 1 ต่อ 1.21 แสดงให้เห็นว่าหากผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนาการสื่อสารคุณค่าของสินค้าให้ชัดเจนสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากขึ้นในอนาคต

จากผลการวิเคราะห์ SROI มีผลตอบแทนที่มากกว่า 1 ซึ่งแสดงถึงการวัดผลด้วยเงินมูลค่า 1 บาท ที่ลงทุนไปในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่นั้น ได้ทำให้เกิดผลตอบแทนทางสังคมเพิ่มเติม สอดคล้องจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นเกี่ยวกับ SROI กล่าวคือการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้พื้นที่ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 1.98 เท่า (Seeputsuk et al., 2024) รวมถึงการพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการทำเทียน ผลลัพธ์สุทธิ (SROI) เท่ากับ 3.46 เท่า (Hongpukdee & Hongpukdee, 2023) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ, จักสานจากใบตาล (SROI) เท่ากับ 20.59 เท่า (Pantung, 2024) กระบวนการบริการวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนไร่ทุ่งเฟื่อง (SROI) เท่ากับ 2.01 เท่า (Suwankesorn et al., 2024) ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment) ในโครงการต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในทุกโครงการสามารถสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า SROI มากกว่า 1 ในทุกกรณี ซึ่งหมายความว่าทุกเงิน 1 บาท ที่ลงทุนไปในโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้ สามารถสร้างคุณค่าทางสังคมที่มีมูลค่ามากกว่าเงินลงทุนเริ่มแรก

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของต้นจากในพื้นที่ตำบลบางไทร พบว่า ห่วงโซ่คุณค่าของต้นจากในพื้นที่มีรากฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้แรงงานและทักษะที่ถ่ายทอดกันภายในครัวเรือน ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยไม่พึ่งพาสารเคมี ผลิตภัณฑ์หลัก เช่น น้ำตาลจาก ขนจาก แผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) มีลักษณะสดใหม่และเป็นธรรมชาติ การผลิตและจำหน่ายส่วนใหญ่ยังอยู่ในตลาดท้องถิ่นหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง การขนส่งมีข้อจำกัดด้านระยะทางและความถี่ ส่งผลให้การขยายตลาดและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มีขอบเขตจำกัด แม้รูปแบบนี้จะช่วยรักษาอัตลักษณ์ชุมชนและความสัมพันธ์ในครอบครัว แต่ยังขาดการใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่ทันสมัยซึ่งจำเป็นต้องการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระยะยาว

2. การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าใหม่แก่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญในทุกกิจกรรมของห่วงโซ่คุณค่า เริ่มจากการจัดการปัจจัยการผลิตที่มีการวางแผนใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีเสริมทักษะแรงงาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์มีการสร้างแบรนด์สืบสานงานจาก ใช้บรรจุภัณฑ์และการออกแบบที่สะท้อนเอกลักษณ์ชุมชน พร้อมขยายช่องทางการจำหน่ายสู่ตลาดนักท่องเที่ยว ตลาดสินค้าสุขภาพ และช่องทางออนไลน์ ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคม พบว่าผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น ขนจาก และแผ่นมุงหลังคา มีศักยภาพสร้างผลตอบแทนทางสังคมสูงกว่า 4 เท่าของการลงทุน ขณะที่บางผลิตภัณฑ์ เช่น จักสานหรือมวนใบจากมีผลตอบแทนต่ำ แสดงให้เห็นว่าการยกระดับต้องเลือกใช้กลยุทธ์และรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดและศักยภาพของทรัพยากร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่า คือ เพื่อเพิ่มรายได้และเสริมเศรษฐกิจชุมชนช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงโอกาสในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การเก็บเกี่ยว การแปรรูป ไปจนถึงการตลาด ทำให้สามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สร้างความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าที่มีประสิทธิภาพช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดการทำลายสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่งเสริมการปลูกและดูแลต้นจากในระยะยาว การเสริมสร้างเอกลักษณ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย ทำให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง รวมถึงขยายตลาดและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. เชีงนโยบาย บูรณาการผลการวิจัยสู่เชิงนโยบายและการท่องเที่ยวชุมชนหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนด นโยบายสนับสนุนผลิตภัณฑ์ต้นจาก ทั้งในด้านการสร้างแบรนด์ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการประชาสัมพันธ์ในระดับจังหวัดและประเทศ เพื่อยกระดับตำบลบางไทรให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. การพัฒนาธุรกิจ สร้างเครือข่ายการตลาดและขยายช่องทางจำหน่ายเชิงสร้างสรรค์จากข้อจำกัดที่ผลิตภัณฑ์จากต้นจากส่วนใหญ่ยังจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น จึงควรผลักดันการใช้ช่องทางตลาดออนไลน์ ร่วมมือกับร้านค้าปลีกและผู้ประกอบการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น แพ็กเกจท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ภูมิปัญญาต้นจาก เพื่อขยายฐานผู้บริโภคและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ที่มี SROI ต่ำ ผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น จักสาน มวนใบจาก เต้าฮวยนมสดลูกจาก และหอมกลาใบจาก ที่มีค่าผลตอบแทนทางสังคมต่ำ ควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมทั้งด้าน การวิจัยและพัฒนา การออกแบบสินค้าใหม่ และการทำการตลาด เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและมูลค่าทางเศรษฐกิจในระยะยาว

3. เชิงวิชาการ พัฒนาระบบการผลิตและบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานสากล ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูง เช่น ขนมหากและแผ่นมุงหลังคา (ตับจาก) ควรได้รับการสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การปรับปรุงกระบวนการผลิต และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สะอาด ทันสมัย และสื่อสารคุณค่าท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดนักท่องเที่ยวและตลาดสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาทุนมนุษย์และถ่ายทอดทักษะสู่คนรุ่นใหม่ในชุมชน ควรจัดโครงการอบรมด้านการใช้เทคโนโลยีการผลิต การจัดการธุรกิจ และการตลาดดิจิทัล ให้แก่เกษตรกรและเยาวชนในชุมชน เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชิงลึกด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการ และความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์จากต้นจาก รวมถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

2. การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับมิติการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ งานวิจัยควรต่อยอดไปสู่การศึกษาแนวทางบูรณาการผลิตภัณฑ์จากต้นจากเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัด Workshop สาธิต การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

3. การศึกษาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสิ่งแวดล้อม ควรมีการวิเคราะห์เชิงระบบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรจากต้นจากอย่างยั่งยืน เช่น การนำเศษวัสดุเหลือใช้ไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการผลิตและการท่องเที่ยว เพื่อสร้างฐานข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายเชิงพื้นที่

ข้อจำกัดการวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัยขอบเขตพื้นที่ศึกษางานวิจัยมุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้ข้อสรุปและองค์ความรู้ที่ได้ อาจไม่สามารถนำไปอธิบายหรือใช้แทนพื้นที่อื่นที่มีบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรแตกต่างกันได้โดยตรง รวมถึงข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและตลาดการประเมินห่วงโซ่คุณค่าและศักยภาพการตลาดยังอยู่ในบริบทของเทคโนโลยีการผลิตและช่องทางจำหน่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด ผู้บริโภค หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ

References

- Boonratsamee, B., Songrak, A., Patcharaprakrit, N., Hasuk, A., Srichai, P., Saichol, C., Set, C., Na Ranong, S., Rattanaphan, K., Chantharamani, S. & Chamri, U. (2024). *Pro-Poor Value Chain Analysis for Appropriate Technology*. IQ Media.
- Booranawong, T., Theerachun, S. & Sampim, T. (2022). New value chain analysis and income distribution measurement of *Khanom La* products in Nakhon Si Thammarat province. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 18(2), 139-155. <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/SDUGSAJ/article/view/264>
- Booranawong, T., Theerachun, S. & Yokseng, K. (2023). Value chain management of *Pla Sai Uan* products of community enterprises in Nakhon Si Thammarat province to increase competitiveness. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(2), 152-169. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/262153>
- Buathong, S., Sragawi, K. & Panichcharoen, B. (2021). *Social Impact Assessment (SIA) and Social Return on Investment (SROI) manual*. Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University.
- Cheablam, O. & Chanklap, B. (2020). Sustainable Nipa Palm (*Nypa fruticans* Wurmb.) product utilization in Thailand. *Scientifica*, 2020(1), 3856203. <https://doi.org/10.1155/2020/3856203>
- Corvo, L., Pastore, L., Mastrodascio, M. & Cepiku, D. (2022). The social return on investment model: A systematic literature review. *Meditari Accountancy Research*, 30(7), 49-86. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-05-2021-1307>
- Eddy, S., Taufik, M., Setiawan, A. A., Utomo, B. & Oktavia, M. (2024). *Study of population distribution and benefits of Nipah (Nypa fruticans)*. Proceeding of International Conference on Applied Sciences and Smart Technologies (InCASST 2023). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202447502007>
- Hongpukdee, N. & Hongpukdee, S. (2023). Assessing the Social Return on Investment for the Cultural Entrepreneurship Development Project in Traditional Candle Making in the Old City Neighborhood of Ubon Ratchathani Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 13(3), 149-167. <https://doi.org/10.14456/npuj.2023.61>
- Intuluck, W. (2022). *Strategic Management for Entrepreneurs*. SE-ED Publisher.
- Kiniphan, P. (2023). Cost analysis and guidelines for determining sales prices based on the cost method of plastic woven bag products of Ban Kham Pom Community Enterprise, Suan Mon Subdistrict, Manchakhiri District, Khon Kaen Province. *Journal of Academic and Research, North-Eastern University*, 13(4), 298-309. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/269262/182065>
- Lohhawe, H. (2022). Participation of OTOP Tourism Community Project Committee in Surat Thani Province. *Law and Local Society Journal*, 6(2), 149-164. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/llsj/article/view/249764/177214>

- Makchouy, P. (2023). Product development guidelines for career building and upgrading to community product standards: A case study of salted egg of Ethical Career Group: Ban Na San District, Surat Thani Province. *Suratthani Rajabhat Journal*, 10(2), 149-180. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/260294/180176>
- Masjutaseranee, K. (2024). *The role of promotion and implementation in driving small and medium enterprises (SMEs) by the International Institute for Trade and Development (Public Organization)* (Unpublished Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Office of Trade Policy and Strategy. (2024). *Guidelines for promoting OTOP products*. Retrieved January 2025, from <https://share.google/eL0XC1tRDLtAqYM46>
- Panawong, C. (2020). *Qualitative research methodology: From theoretical concepts to practice*. Naresuan University Press.
- Pantung, P. (2024). The Promotion and Development Process for Grassroot Economic Products in Thai Chana Suek Sub-district, Thung Saliam District, Sukhothai Province. *The Journal of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Phibulsongkram University*, 18(1), 155-168. <https://doi.org/10.14456/psruhss.2024.11>.
- Penpong, M. (2023). Moving to Food Security in Ban Don Bay, Surat Thani Province. *Journal of humanities and social science*, 11(1), 34-45. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/257502/175084>
- Piriyathanaruk, S. (2020). *Proposed procedural model of lifelong learner cultivation: A case study of Thai medicine wisdom teachers* (Unpublished Doctoral Dissertation)., Chulalongkorn University Bangkok, Thailand.
- Sakunphun, S., Uppapong, K., Junkawee, T., Palas, P. & Roonreangjai, R. (2024). Enhancing community economy through a new value chain of red tilapia in Lum Nam Nan, Uttaradit province, Thailand. *Area Based Development Research Journal*, 16(4), 329-345. <https://doi.org/10.48048/abcj.2024.329>
- Sasong, C. (2024). *Strategic management* (2nd ed.). Darawan Printing.
- Samattiyakon, S., Rattana, K. & Mianmit, N. (2024). Factors affecting community participation in waste management at original source, Bang Sai Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province. *Thai Journal of Forestry*, 43(2), 127-136. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/tjf/article/view/261486>
- Seeputsuk, D., Leelaprasertsil, W., Thanapitak, W. & Thongsong, B. (2024). Evaluating social return on investment (SROI) through community tourism: Enhancing the feasibility of addressing household poverty. *Journal of Social Development Research and Practice*, 1(2), 51-70. <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jsdrp/article/view/992/645>
- Sreekhan, W., Nimkanjana, T., Pianjad, A., Chaisalee, T. & Khoonniam, K. (2020). Strong development of one Tambon One Product to a community enterprise: A case study of the community enterprise group for processing honey products at Bangsai Subdistrict, Mueang District, Suratthani Province. *Academic Journal of Sustainable Habitat Development*, 1(2), 47-56. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/AJ-SHaDa/article/view/303/120>
- Sutthichaimethee, P. (2023). *Mixed research methodology in social science: Practical techniques in public administration* (2nd ed.). Chulalongkorn University Book Center.
- Suwankesorn, S., Nuchpho, P. & Juntaruksa, W. (2024). Using Social Return on Investment to Analyze Worthiness of Academic Services: A Case study of Rai Fung Fueng Muang Bangklang Community Enterprise in Muang Bangklang Subdistrict, Sawankhalok District, Sukhothai Province. *Parichart Journal*, 37(3), 670-689. <https://doi.org/10.55164/pactj.v37i3.270577>

- Techanirattisai, V. (2020). *Marketing strategies to support Thailand 4.0 standards*. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 6(2), 232-243. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/256349>
- Thongchim, P., Trakulmaykee, Y., Atimatmaitree, A., Sakunchannarong, N., Suksang, S., Ngamyinyuad, W. & Amnuayki, P. (2024). Knowledge management of local raw material processing and sweet shrimp production for generate jobs, career and income under the coronavirus 2019 situation: Tambon Kohyai, Krasasin district, Songkhla province. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(3), 60-71. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/271577/182216>